

Szikra János Balassi-kardos¹

Szerelmese a teljes életnek: éppoly csodásan udvarol a hajnalnak, a harmattól súlyos lombnak, mint a pirkadatbőrű hölgyeknek, akiknek szájában a lelkét felejtí – írja Nagy László Balassiról, amely mondatnak hitem szerint mindig és mindenhol el kéne hangzania ahol, és amikor az első világirodalmi rangú magyar költő neve szóba kerül. Hogy miért? Elsősorban azért, hogy a kardja mellett a szívről se vehessük le a szemünket soha, másodsorban pedig leporolandó és újfent bizonyítandó a régi igazságot, amely ennek megfelelően nem csak evidenciaként, de közhelyként is éppoly halhatatlan: a költőket bizony maguk a költők értik és érzik a legjobban. Olyasmi faktum ez, amellyel idehaza talán éppen Balassi óta fölösleges vitába szállni. Elég, ha az egykori tanítvány, az érett reneszánszból a barokkba átlépő Rimay János híres gyászversfűzésére, a hatalmas ölelésű *Epicédiumra* gondolunk, amely Bálint mellé testvéröccsét, az életét szintén a hazáért áldozó Ferencet is odaveszi. Ám hiába az elmúlás, a közös eltemtetés drámája a hibbei családi birtokon, a költő kardja rendeltetését betöltve, jelképpé, szimbólummá emelkedve verekszi át magát az időn, s föl-fölragyog a szellemi végeken azóta is. Legújabbán, immár 21. esztendeje pedig évente meg-megújuló iparművészeti remekként ölt testet egy-egy arra érdemes poéta kezébe ajánlva Bálint-napon, itt, a magyar szecesszió egyik emblematisz palotájában.

Az idei díjazottal, Szikra Jánossal, barátságunk negyedszázadik esztendejébe léptünk az idén, s talán éppen e gyors és kíméletlen utánaszámolás okozta sokk miatt, most úgy érzem helyénvalóbbnak, ha költészetének minősítését, legalábbis annak legmesszebbre mutató ismérveit, ezúttal nem én – nem mint ha létezne fórum, ahol ne vállalnám, bármit is gondolok a művészetéről –, hanem az elfoglultsággal nemigen vádolható, nála három évtizeddel fiatalabb pályatárs fogalmazza meg helyettem. Falusi Márton, az eddigi lírai életmű mintegy 90%-át magába foglaló gyűjteményes kötet, a *Közép-európai nyár* szer-

LÉKA GÉZA (1957) Budapesten élő költő, író. Utóbbi kötete: *Árva ragyogás* (Hitel Könyvműhely, 2016).

1 Elhangzott 2017. február 14-én a Gellért Szállóban.

kesztője egyebek között a következőket mondja róla. „Szikra János elemi erővel szólal meg, akár az ószövetségi próféták. A verseiben is inas, szikár alkatú költő éppúgy bővíti a szellemi valóságot, mintha sárból tapasztana otthont, e világból valót, szűkebb és tágabb családjának. Küzdelme nem belső vívódás, hanem helyezkedések mozdulatsora, hanem élet-halál harc, s nem is a jól végzett munka nyugalmaért, holmi szakmai megállapodottságért, hanem a lélek tisztulásaért folyik.” Nem tudok szabadulni a gondolattól: ha valaki, mondjuk, egy ízig-vérig XXI. századi átlagpolgár most betévedne ide a Duna partjáról, és ezt hallva, kerekre nyílt szemmel megkérdezné, ugyan miféle erők munkálhatnak e minden valamire való célképzetet és praktikumot nélkülöző, fennkölt zagyvaság mögött, és miféle élet-halál harcról van itt szó, az bizonyára Szikra János, Falusi kijelentéseit tovább árnyaló szavaitól se lehetne sokkal okosabb. Mert magától értetődő módon Szikra is ugyanezt a több rétegű, képzettársításokban gazdag, így aztán mára már egész nemzedékek számára dekódolhatatlan anyanyelvet használja, amikor kijelenti: „Észleléseim gondolatokká csiszolása közben kopottabb lett a kedvem, gyűröttebb az arcom, de tiszta lélekkel nézek a jövődő elé, s öregedőben is hajlíthatatlan hittel állok a számomra kijelölt helyen. Pályám elején még csak sejtettem, amit ma már tudok: kötelességem szolgálni – mindent a magyar nemzetnek köszönhetek.” És ezen a ponton érkeztem el mondandóm lényegéhez, részben megértve még ezt a gyanútlanul közénk tévedt hitetlenkedőt is.

2012-ben, mikor a szóban forgó, háromszáznál is több verset tartalmazó gyűjteményes kötet napvilágot látott, magam is írtam róla a *Hitel* folyóirat hasábjain, amelyet éppen az iménti idézettel fejeztem be. Pontosán emlékszem rá, hogy utolsó mondata már akkor is erősen megfogott, s bár úgy éreztem, tisztában vagyok a mélyebb jelentéseivel is, ma már biztosan tudom, ha akkor kérdez meg valaki, mit gondolok róla, képtelen lettem volna ugyanolyan pontossággal visszaadni, hogy másokban is hasonló érzelmeket keltsen, mint amilyeneket bennem. Sokat töprengtem ezen akkoriban, aztán egy idő után elkezdtem kutatni, mihez rendelhetném oda nagy biztonsággal, ahol ez a fülnek amúgy egyáltalán nem idegen üzenet a lehető legtöbbet árulja el önmagáról (és persze gazdájáról), s szerencsére éppen a legjobbkor, néhány nappal ezelőtt sikerült rátalálnom végérvényesen. Olyannyira így van ez, hogy ma már nincs az a hatalom, amely megingathatná abbéli meggyőződésemet, hogy Szikra János félmondata – *kötelességem szolgálni – mindent a magyar nemzetnek köszönhetek* – mindenestől tartalmazza azt a torokszorító pillanatot, amelyben Balassi utolsó szavai – *Te katonád voltam, Uram, és a Te seregedbe jártam* – Esztergom alatt elhangzanak, s amit máttól fogva ez a kard is megerősít.

Isten éltesen, János!